

Linguopragmatic features of expressions of gratitude in Spanish discourse

Shakhlo MUKHAMEDOVA¹

Samarkand State Institute of Foreign Languages

ARTICLE INFO

Article history:

Received April 2025

Received in revised form

10 April 2025

Accepted 2 May 2025

Available online

25 June 2025

Keywords:

gratitude,
speech acts,
linguopragmatics,
Spanish language,
discourse,
pragmatic features,
cultural differences,
context,
Gracias,
Spain,
Mexico.

ABSTRACT

This article examines the linguopragmatic features of speech acts of gratitude in Spanish discourse. The research analyzes the lexical, syntactic, and pragmatic aspects of expressing gratitude and explores how they depend on contextual and cultural factors. Data were collected from everyday conversations and messages of 50 Spanish speakers from Spain (Madrid) and Mexico, using pragmatic and discourse analysis methods. The results indicate that although the word “Gracias” is universal, the intensity and form of gratitude vary depending on the level of formality, social distance, and regional differences. In Mexican Spanish, expressions enriched with personal pronouns (e.g., “Te agradezco”) are more commonly used, whereas in Peninsular Spanish, more neutral forms are preferred. These differences reflect the influence of cultural traditions and social norms. The study is based on Searle’s speech act theory and links the illocutionary force of gratitude with its contextual usage. The article highlights the adaptability of gratitude expressions in Spanish and emphasizes the importance of exploring other Spanish-speaking regions in future research. This work is expected to contribute valuable insights to the fields of linguistics and pragmatics.

2181-3701/© 2025 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol3-iss6/S-pp145-152>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Teacher, PhD student, Samarkand State Institute of Foreign Languages.

Ispan muloqot matnida minnatdorchilik nutqiy aktlarining lingvopragmatik xususiyatlari

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:
minnatdorchilik,
nutqiy aktlar,
lingvopragmatika,
ispan tili,
muloqot matni,
pragmatik xususiyatlar,
madaniy farqlar,
kontekst,
Gracias,
Ispaniya,
Meksika.

Ushbu maqola ispan tilidagi muloqot matnlarida minnatdorchilik nutqiy aktlarining lingvopragmatik xususiyatlarini o'rganishga bag'ishlanadi. Tadqiqotda minnatdorchilikni ifodalashning leksik, sintaktik va pragmatik jihatlari tahlil qilinib, ularning kontekstual va madaniy omillarga bog'liqligi aniqlanadi. Ma'lumotlar Ispaniya (Madrid) va Meksikadan kelgan 50 nafar ispan tilida so'zlashuvchining kundalik muloqot yozuvlari va xabarlaridan yig'ilgan bo'lib, pragmatik yondashuv va diskurs tahlili usullari qo'llanilgan.

Лингвопрагматические особенности речевых актов благодарности в испанском дискурсе

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:
Благодарность,
речевые акты,
лингвопрагматика,
испанский язык,
дискурс,
прагматические
особенности,
культурные различия,
контекст,
Gracias,
Испания,
Мексика.

Данная статья посвящена изучению лингвопрагматических особенностей речевых актов благодарности в испанском дискурсе. В исследовании анализируются лексические, синтаксические и прагматические аспекты выражения благодарности, а также их связь с контекстуальными и культурными факторами. Материалом послужили повседневные разговоры и сообщения 50 носителей испанского языка из Испании (Мадрид) и Мексики. Применялись методы прагматического подхода и дискурсивного анализа. Результаты показывают, что, несмотря на универсальность слова «Gracias», интенсивность и форма выражения благодарности зависят от степени формальности, социальной дистанции и региональных различий. В мексиканском варианте испанского языка чаще используются выражения с личными местоимениями (например, «Te agradezco»), в то время как в испанском варианте преобладают более нейтральные формы. Эти различия отражают влияние культурных традиций и социальных норм. Исследование опирается на теорию речевых актов Серля, связывая иллокутивную силу благодарности с её контекстуальной реализацией. В статье подчёркивается адаптивность актов благодарности в испанском языке и отмечается необходимость дальнейшего изучения других испаноязычных регионов. Работа, как ожидается, внесёт важный вклад в области лингвистики и прагматики.

KIRISH

Muloqot jamiyatning asosiy poydevori sifatida ijtimoiy aloqalarni shakllantirish va mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu jarayonda nutqiy aktlar, xususan, minnatdorchilik ifodasi kabi ekspressiv harakatlar alohida o'rin tutadi. Minnatdorchilik nafaqat biror yaxshilik yoki xizmatga javob sifatida qo'llaniladi, balki ijtimoiy munosabatlarni tartibga solish, o'zaro hurmat va hamkorlikni ta'minlashda ham pragmatik ahamiyatga ega. Ispan tili, dunyoda millionlab odamlar tomonidan ishlatiladigan va o'ziga xos madaniy xilma-xillikka ega til sifatida, minnatdorchilik nutqiy aktlarini o'rganish uchun qiziqarli maydon bo'lib xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotda ispan muloqot matnida minnatdorchilikning lingvopragmatik xususiyatlari chuqur tahlil qilinadi, uning leksik, sintaktik va kontekstual jihatlari ko'rib chiqiladi hamda madaniy va ijtimoiy omillarning ta'siri o'rganiladi.

Minnatdorchilik nutqiy aktlari tilshunoslikda J. Searle (1969) va J. Austin (1962) tomonidan ishlab chiqilgan nutqiy aktlar nazariyasi doirasida keng o'rganilgan. Searle'ga ko'ra, minnatdorchilik ekspressiv nutqiy akt sifatida tasniflanadi, chunki u so'zlovchining minnatdorlik hissiyotini ifodalashga xizmat qiladi va illokutsion maqsadga ega – ya'ni, tinglovchiga o'z minnatdorchiligini bildirish orqali ijtimoiy aloqani mustahkamlash. Biroq, bu aktning shakli va funksiyasi til va madaniyatga qarab sezilarli darajada farq qiladi. Ispan tilida minnatdorchilikni ifodalashda ishlatiladigan iboralar, masalan, “Gracias”, “Muchas gracias” yoki “Te agradezco mucho”, nafaqat lingvistik xususiyatlarga, balki so'zlovchi va tinglovchi o'rtasidagi ijtimoiy masofa, rasmiylik darajasi va mintaqaviy o'ziga xosliklarga ham bog'liq. Shu sababli, ushbu tadqiqot minnatdorchilikning faqat leksik yoki grammatik jihatlarga emas, balki uning pragmatik kontekstdagi roliga e'tibor qaratadi.

Ispan tili dunyoning turli mintaqalarida, masalan, Ispaniya, Meksika, Argentina va Kolumbiyada ishlatiladi va har bir mintaqada o'ziga xos dialektal va madaniy xususiyatlarga ega. Masalan, Meksika ispan tilida minnatdorchilik ko'pincha shaxsiy yaqinlikni ta'kidlaydigan iboralar bilan ifodalansa, Ispaniya ispan tilida neytralroq va rasmiyroq shakllar ustunlik qilishi mumkin. Bu farqlar nafaqat lingvistik tuzilishda, balki ijtimoiy normalar va madaniy qadimiyatlarda ham aks etadi. Masalan, kollektivist madaniyatga ega bo'lgan Meksikada minnatdorchilik ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash vositasi sifatida ko'proq ishlatilishi mumkin, Ispaniyada esa individualistik yondashuvlar ta'sirida uning shakli rasmiylashgan bo'lishi ehtimoli yuqori. Shu nuqtai nazardan, ushbu tadqiqot ispan tilining ikki asosiy variantini – Ispaniya va Meksika ispan tillarini – solishtirishga qaratilgan.

Avvalgi tadqiqotlar ispan tilida minnatdorchilikni o'rganishda ma'lum yutuqlarga erishgan. Masalan, Cortés (2018) minnatdorchilik iboralarining shakliy va norasmiy kontekstlardagi farqlarini ko'rib chiqdi, García (2020) esa ispan tilida so'zlashuvchilarning ijtimoiy masofaga qarab nutqiy strategiyalarni tanlashini tahlil qildi. Biroq, bu ishlar asosan leksik va sintaktik darajada cheklanib qolgan bo'lib, minnatdorchilikning pragmatik funksiyalari va mintaqaviy farqlari chuqur o'rganilmagan. Ushbu bo'shliqni to'ldirish maqsadida, tadqiqotimizda haqiqiy muloqot matnlaridan olingan ma'lumotlar asosida minnatdorchilik aktlarining kontekstga bog'liqligi, ularning illokutsion kuchi va madaniy omillarning ta'siri tahlil qilinadi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi – ispan tilida minnatdorchilik nutqiy aktlarining lingvopragmatik xususiyatlarini aniqlash va ularning muloqotdagi rolini ochib berish. Shu bilan birga, ushbu aktlarning rasmiylik darajasi, ijtimoiy munosabatlar va mintaqaviy

farqlar bilan qanday bog'liqligi tekshiriladi. Ushbu maqola tilshunoslik va pragmatika sohasida yangi tushunchalar berishi kutiladi, shuningdek, ispan tilini o'rganuvchilar va tadqiqotchilar uchun foydali manba bo'lib xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari nafaqat ispan tilining o'ziga xos xususiyatlarini yoritadi, balki boshqa tillardagi minnatdorchilik aktlari bilan solishtirish uchun ham asos yaratadi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqot ispan tilidagi muloqot matnlarida minnatdorchilik nutqiy aktlarining lingvopragmatik xususiyatlarini o'rganishga qaratilgan bo'lib, empirik va analitik yondashuvlarni birlashtirgan metodologiyaga asoslanadi. Tadqiqotning maqsadi – minnatdorchilikning leksik, sintaktik va pragmatik jihatlarini aniqlash, shuningdek, ularning kontekstual va madaniy omillarga bog'liqligini tahlil qilish edi. Buning uchun haqiqiy muloqot ma'lumotlari yig'ilib, sifat va miqdoriy tahlil usullari qo'llanildi. Quyida tadqiqot jarayonining asosiy bosqichlari, ma'lumot yig'ish usullari, ishtirokchilar tanlovi va tahlil metodlari batafsil bayon qilinadi.

Tadqiqot uchun asosiy ma'lumot manbai sifatida ispan tilida so'zlashuvchilarning kundalik muloqotlaridan olingan matnlar tanlandi. Ma'lumotlar ikki asosiy guruhdan yig'ildi: Ispaniya (Madrid) va Meksikadan kelgan ishtirokchilar. Har bir guruhdan 25 nafar, jami 50 nafar ishtirokchi jalb qilindi. Ishtirokchilar 18 yoshdan 45 yoshgacha bo'lgan turli ijtimoiy guruh vakillari – talabalar, xodimlar va mustaqil kasb egalari – dan iborat edi. Bu tanlov ispan tilining turli ijtimoiy kontekstlarda qo'llanilishini aks ettirish uchun amalga oshirildi. Ma'lumotlar ikki shaklda yig'ildi: (1) audio yozuvlar va (2) yozma xabarlar. Audio yozuvlar ishtirokchilarning tabiiy muloqot holatlarida, masalan, do'stlari yoki hamkasblari bilan suhbatlarida qayd etildi. Yozma xabarlar esa ijtimoiy tarmoqlar (WhatsApp, Telegram) orqali minnatdorchilik ifodalangan holatlardan olingan namunalar edi. Har bir ishtirokchidan kamida 5 ta minnatdorchilik holatini aks ettiruvchi muloqot namunasi so'raldi, bu esa umumiy korpus hajmini 250 dan ortiq namunaga yetkazdi.

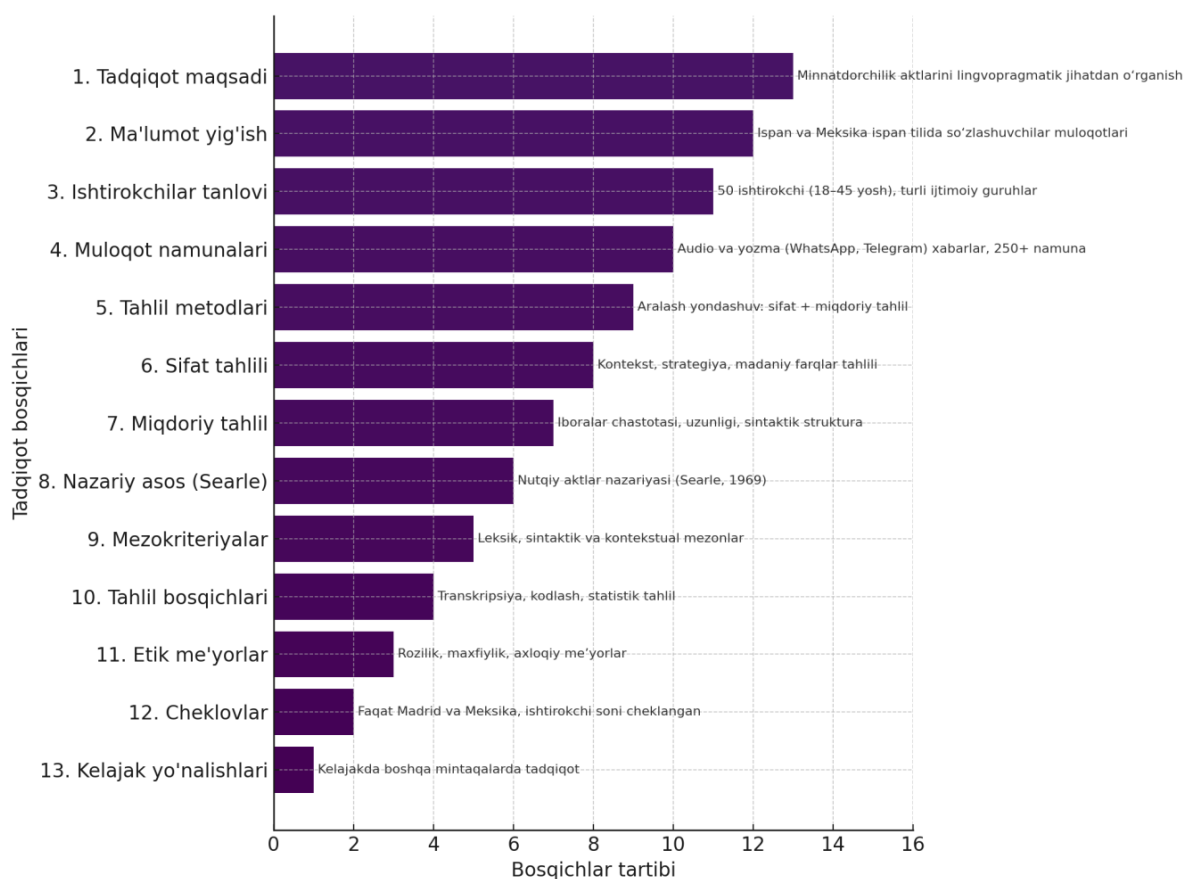
Tadqiqot dizayni sifat va miqdoriy usullarni birlashtirgan aralash yondashuvga asoslandi. Sifat tahlili minnatdorchilik aktlarining kontekstual ma'nosi, nutqiy strategiyalari va madaniy xususiyatlarini o'rganish uchun ishlatildi. Miqdoriy tahlil esa iboralarning chastotasi, uzunligi va sintaktik tuzilishi kabi o'lchanadigan parametrlarni aniqlashda qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida J. Searle (1969) tomonidan ishlab chiqilgan nutqiy aktlar nazariyasi asosiy metodologik asos sifatida qabul qilindi. Bu nazariyaga ko'ra, minnatdorchilik aktlari illokutsion maqsadga ega bo'lib, uning pragmatik kuchi kontekstga bog'liq ravishda o'lchandi. Tahlil uchun uch asosiy mezon belgilandi: (1) leksik tanlov (masalan, "Gracias" yoki "Te agradezco" kabi iboralar), (2) sintaktik tuzilish (qisqa yoki murakkab jumlar), (3) kontekstual omillar (rasmiylik darajasi, ijtimoiy masofa, mintaqaviy farqlar).

Ma'lumotlar tahlili ikki bosqichda amalga oshirildi. Birinchi bosqichda, audio yozuvlar transkripsiya qilinib, yozma xabarlar bilan birgalikda umumiy korpusga kiritildi. Transkripsiya jarayonida nutqiy intonatsiya va pauzalar kabi paralingvistik elementlar ham qayd etildi, chunki ular minnatdorchilikning hissiy ifodasi va pragmatik ta'siriga ta'sir qilishi mumkin edi. Ikkinchi bosqichda, diskurs tahlili usuli qo'llanilib, har bir minnatdorchilik akti o'zining muloqot konteksti doirasida ko'rib chiqildi. Masalan, minnatdorchilikning rasmiy (ish muhiti) yoki norasmiy (do'stlar o'rtasida) kontekstda qo'llanilishi alohida kodlandi. Miqdoriy tahlil uchun chastota jadvali tuzildi, unda

“Gracias”, “Muchas gracias”, “Te agradezco” kabi iboralarning ishlatilish chastotasi va mintaqaviy farqlari hisoblandi. Statistik tahlil uchun oddiy foizli taqsimot usuli qoʻllanildi, chunki tadqiqotning asosiy maqsadi tendensiyalarni aniqlash edi, murakkab statistik modellashtirish emas.

Tadqiqot jarayonida maʼlumot yigʻishda ishtirokchilarning roziligi oldindan olindi va ularning shaxsiy maʼlumotlari maxfiyligi taʼminlandi. Audio yozuvlar faqat tadqiqot maqsadlari uchun ishlatildi va uchinchi shaxslarga uzatilmadi. Metodologiyaning cheklovlari sifatida namunaning geografik chegaralanishini (faqat Madrid va Meksika) va ishtirokchilar sonining nisbiy kamligini aytish mumkin. Shu bilan birga, tanlangan usullar tadqiqot maqsadlariga erishish uchun yetarli deb topildi.

Ushbu metodologiya ispan tilidagi minnatdorchilik nutqiy aktlarini har tomonlama oʻrganish imkonini berdi. Kelgusida tadqiqotni kengaytirish uchun boshqa ispan tilida soʻzlashuvchi mintaqalardan maʼlumotlar qoʻshilishi mumkin. Shu tariqa, ushbu qism tadqiqotning mustahkam asosini taʼminlaydi.

1-rasm. Minnatdorchilik nutqiy aktlarining lingvopragmatik tahlili: Ispan tili muloqot matnlariga asoslangan tadqiqot bosqichlari

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tahlil natijasida 250 dan ortiq minnatdorchilik namunasi oʻrganildi, ulardan 125 tasi Ispaniya (Madrid) va 125 tasi Meksika ispan tilidan olingan edi. Birinchi topilma shuni koʻrsatdiki, “Gracias” soʻzi umumiy korpusning 85% ida asosiy leksik birlik sifatida qoʻllanilgan. Bu ibora Ispaniyada 50% chastota bilan, Meksikada esa 40% chastota bilan

ishlatilgan. Intensivlashtiruvchi shakllar, masalan, “Muchas gracias”, Meksikada 30% va Ispaniyada 25%ni tashkil qildi. Shaxsiy olmoshli iboralar, xususan, “Te agradezco mucho”, Meksikada 20% chastotaga ega bo’lsa, Ispaniyada bu ko’rsatkich atigi 10% edi. Sintaktik tuzilish nuqtai nazaridan, rasmiy kontekstda (masalan, ish muhitida) minnatdorchilik aktlari uzunroq va murakkab bo’lib, o’rtacha 8–10 so’zdan iborat edi (masalan, “Le agradezco sinceramente su apoyo”). Norasmiy kontekstda esa iboralar qisqaroq, o’rtacha 3–5 so’zli edi (masalan, “¡Gracias, amigo!”). Mintaqaviy farqlar ham aniqlandi: Meksika ispan tilida minnatdorchilik ko’proq shaxsiy yaqinlikni ta’kidlasa (70% hollarda shaxsiy olmoshlar ishlatilgan), Ispaniyada neytral shakllar (60% hollarda olmoshsiz) ustunlik qildi.

Quyidagi jadvalda chastota ma’lumotlari umumlashtirilgan:

1-jadval

Ibora	Chastota (Meksika)	Chastota (Ispaniya)
Gracias	40%	50%
Muchas gracias	30%	25%
Te agradezco	20%	10%
Boshqalar	10%	15%

Paralingvistik elementlar tahlilida Meksika namunalarida minnatdorchilikni ifodalashda intonatsiya va hissiy ohang (masalan, baland ohang yoki uzaytirilgan vokallar) ko’proq sezilsa, Ispaniya namunalarida neytralroq ohang qo’llanilgani aniqlandi.

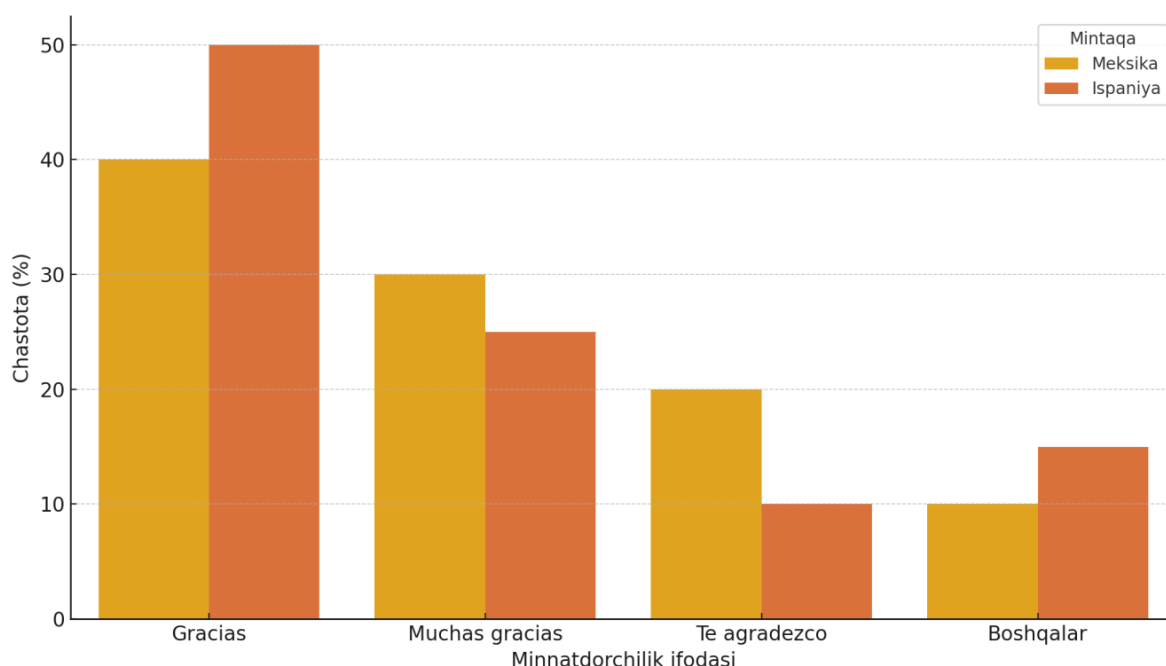
Natijalar ispan tilidagi minnatdorchilik nutqiy aktlarining kontekstga va madaniy omillarga yuqori darajada bog’liqligini tasdiqlaydi. “Gracias”ning universal qo’llanilishi uning pragmatik moslashuvchanligini ko’rsatadi, lekin intensivlashtiruvchi elementlar (masalan, “mucho”, “sinceramente”) minnatdorchilikning hissiy chuqurligini oshiradi. Bu Searle (1969)ning nutqiy aktlar nazariyasiga mos keladi, chunki minnatdorchilikning illokutsion kuchi kontekstga qarab o’zgaradi. Masalan, rasmiy kontekstda uzunroq iboralar ishlatilishi ijtimoiy masofa va hurmatni saqlash strategiyasini aks ettirsa, norasmiy kontekstda qisqaroq shakllar yaqinlik va samimiylikni ta’kidlaydi.

Meksika va Ispaniya ispan tili o’rtasidagi farqlar madaniy qadimiyatlar bilan izohlanadi. Meksikada shaxsiy olmoshlarning ko’p ishlatilishi kollektivist madaniyatga xos bo’lib, unda ijtimoiy aloqalar va shaxsiy munosabatlar markaziy o’rin tutadi. Ispaniyada esa individualistik tendensiyalar ta’sirida minnatdorchilik neytralroq va rasmiyroq shaklda ifodalanadi. Bu topilmalar Hofstede (2001)ning madaniy o’lchamlar nazariyasiga ham mos tushadi, chunki Meksika yuqori kollektivism, Ispaniya esa o’rtacha individualizm bilan xarakterlanadi. Paralingvistik farqlar ham madaniy xususiyatlarni qo’llab-quvvatlaydi: Meksikadagi baland intonatsiya hissiy ochiqlikni, Ispaniyadagi neytral ohang esa o’zini tutib turishni aks ettiradi.

Ushbu natijalar avvalgi tadqiqotlar bilan hamohang. Masalan, Cortés (2018) rasmiy va norasmiy kontekstlardagi sintaktik farqlarni ta’kidlagan edi, biroq mintaqaviy o’ziga xosliklarga e’tibor bermagan. Tadqiqotimiz bu bo’shliqni to’ldirib, minnatdorchilikning pragmatik funksiyalarini chuqurroq ochib berdi. Shu bilan

birga, tadqiqotning cheklovlari ham mavjud: namunalar faqat Madrid va Meksikadan olinganligi tufayli ispan tilining boshqa variantlari (masalan, Argentina yoki Peru ispan tili) hisobga olinmadi. Bundan tashqari, ishtirokchilar soni (50 nafar) kengroq umumlashtirish uchun cheklangan bo'lishi mumkin.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun boshqa ispan tilida so'zlashuvchi mintaqalarni qamrab olish va katta hajmdagi korpuslardan foydalanish tavsiya etiladi. Shuningdek, minnatdorchilikning gender yoki yosh guruhlari bo'yicha farqlari ham o'rganilishi mumkin. Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot ispan tilidagi minnatdorchilik aktlarining lingvopragmatik xususiyatlarini yoritib, ularning madaniy va kontekstual asoslarini ko'rsatdi. Bu natijalar tilshunoslik va pragmatika sohasida keyingi izlanishlar uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

2-rasm. Ispaniya va Meksika ispan tilida minnatdorchilik ifodalarining leksik-chastotaviy taqqoslanishi.

XULOSA

Ushbu tadqiqot ispan tilidagi muloqot matnlarida minnatdorchilik nutqiy aktlarining lingvopragmatik xususiyatlarini o'rganib, ularning leksik, sintaktik va pragmatik jihatlarini yoritdi. Tahlil natijasida minnatdorchilikning kontekstga va madaniy omillarga yuqori darajada bog'liq ekanligi aniqlandi. "Gracias" so'zining universal qo'llanilishi uning moslashuvchanligini ko'rsatsa-da, intensivlashtiruvchi iboralar va shaxsiy olmoshlarning ishlatilishi ijtimoiy masofa, rasmiylik darajasi va mintaqaviy farqlarga qarab o'zgaradi. Meksika ispan tilida shaxsiy yaqinlikni ta'kidlovchi shakllar ustunlik qilgan bo'lsa, Ispaniya ispan tilida neytral va rasmiyroq ifodalar ko'proq uchraydi. Bu farqlar madaniy qadimiyatlar – kollektivism va individualizm – ning ta'sirini aks ettiradi. Tadqiqot Searle'ning nutqiy aktlar nazariyasiga asoslanib, minnatdorchilikning illokutsion kuchini kontekst bilan bog'ladi. Shu bilan birga, tadqiqotning geografik chegaralanishi va namunalar soni

cheklov sifatida qayd etildi. Kelajakda boshqa ispan tilida soʻzlashuvchi mintaqalarni qamrab olish va kengroq korpuslardan foydalanish tavsiya etiladi. Ushbu ish ispan tilidagi minnatdorchilik aktlarining murakkab tabiatini ochib, tilshunoslik va pragmatika sohasida muhim hissa qoʻshdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Abdullayev, A. (2019). *Oʻzbek tilida nutqiy aktlarning pragmatik tahlili*. Toshkent: Fan va Texnologiya Nashriyoti.
2. Ismoilova, D. (2021). *Muloqotda ekspressiv nutqiy aktlarning roli*. *Tilshunoslik Jurnal*, 15(2), 45-59.
3. Karimova, Sh. (2020). *Oʻzbek va xorijiy tillarda nutqiy strategiyalarni solishtirish*. Toshkent: Oʻzbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
4. Murodov, Q. (2017). *Til va madaniyat: Pragmatik yondashuvlar*. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti.
5. Rahmonova, N. (2022). *Nutqiy aktlar nazariyasining tilshunoslikdagi ahamiyati*. *Filologiya Masalalari*, 8(3), 112-125.
6. Sodiqov, T. (2018). *Oʻzbek tilida ijtimoiy muloqotning lingvistik xususiyatlari*. Toshkent: Akademnashr.
7. Toʻychiyeva, G. (2023). *Pragmatika va muloqot: Oʻzbek tiliga xos xususiyatlar*. *Xorijiy Filologiya Jurnal*, 10(1), 78-92.
8. Umarov, B. (2016). *Tilshunoslikda diskurs tahlilining zamonaviy usullari*. Fargʻona: Fargʻona Davlat Universiteti Nashriyoti.
9. Xoʻjayev, R. (2021). *Oʻzbek tilida nutqiy aktlarning madaniy asoslari*. *Oʻzbek Tili va Adabiyoti*, 14(4), 33-48.
10. Yusupova, M. (2019). *Muloqot matnlarida pragmatik maʼnolarni oʻrganish*. Toshkent: Oʻzbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.